

forum for
natur og
friluftsliv
Nordland

Fauske, 30. april, 2012

Norges Vassdrags- og Energidirektorat
Postboks 5091 Majorstua
0301 Oslo

E-post: nve@nve.no

Høringsuttalelse Laupen kraftverk i Rana kommune

Forum for Natur og Friluftsliv i Nordland, FNF Nordland, er et nettverk for 14 natur- og friluftslivsorganisasjoner i Nordland, med til sammen over 20 000 medlemskap. FNF Nordland arbeider for å sette friluftslivet og dets behov på dagsorden og øke bevisstheten om helse og livskvalitet samt viktigheten av å ta vare på naturen og miljøet rundt oss. FNF Nordland arbeider også for å sikre arealer for et aktivt friluftsliv. De frivillige natur- og friluftslivsorganisasjonene er med sin demokratiske styreform og åpne medlemsadgang et talerør for de store grupper av allemannsrettighetshavere i norsk utmark.

Sammendrag

Det omsøkte tiltaket vil ha negative konsekvenser for landskapsbildet og naturopplevelse gjennom en reduksjon av naturlig vannføring og en markant foss, kombinert med nødvendige bygg og kraftlinje over et åpent fjellandskap. Elva og fossefallet fremstår som viktige landskapselementer i et inngrepsfritt fjordlandskap. Området har status som inngrepsfritt fra fjord til fjell og konflikten er derfor stor (jfr. OEDs retningslinjer for småkraftverk). En eventuell realisering av Laupen kraftverk vil gi bortfall av 4 km² INON sone 1 og 0,6 km² i sone 2. I tillegg vil 8,1 km² INON sone 1 endres til sone 2. Kartutsnittene viser at en etablering av vannkraftverket vil medføre en kraftig reduksjon av områdets gjenværende INON-sone 1.

Konsekvensene for friluftsliv er først og fremst knyttet til kvalitetene som Laupen og Sagelva har for naturopplevelsen. Dette gjelder særlig friluftslivsutøvelse i Ranfjorden og på den andre siden av fjorden (Bardal). Men også eksisterende ferdsel og potensialet for fremtidig ferdsel bør det tas hensyn til til tross for at brukerinteressene i selve prosjektområdet vurderes som liten. FNF Nordland mener at natur- og opplevelseskvalitetene som Laupen og Sagelva innehar både for innbyggerne i kommunen, friluftslivsutøvere, reindrift og kommende generasjoner, må være inntakt slik det er i dag og henstiller at det ikke gis konsesjon for Laupen kraftverk.

Om prosjektet

Helgelandskraft AS ønsker å utnytte et 400 m høyt fall i Sagelva mellom 407,5 og 5 moh til kraftproduksjon. Installasjonen vil være på ca. 7,6 MW med en estimert årsproduksjon på 24,2 GWh. Det planlegges 2,5 meter regulering i inntaksdammen. Inntaket vil bestå av en betongdam med en lengde på ca 20 m og 4 m høyde og et inntaksmagasin med et areal på ca 21.000 m². Neddemt areal

Forum for Natur og Friluftsliv i Nordland

Storgt. 39, 8200 Fauske

Tlf: 952 26425

www.fnf-nett.no/nordland

nordland@fnf-nett.no

Medlemmer i FNF Nordland: Turistforeningene i Nordland, KFUM/ KFUK Speidere på Helgeland, Norges speiderforbund i Salten, Norges Jeger og Fiskeforbund Nordland, Nordland Orienteringskrets, 4H Nordland, Naturvernforbundet i Nordland, NOF Nordland, Sykklistenes Landsforening Bodø, Salten Naturlag, Leknes Padleklubb, Polarsirkelen Friluftsråd, Ofoten Friluftsråd, Vesterålen Friluftsråd

vil være ca 5.000 m². Vannveien vil bli i tunnel og sjakt på til sammen 1300 m. Kraftverket skal bygges med ca 600 m grovhullsboret sjakt og 500 m adkomsttunnel. Avløpsrøret fra kraftstasjonen legges i adkomsttunnelen. Kraftstasjonen plasseres i fjell og utløpet vil bli i en kort kanal fra tunnelpåhugget til Ranfjorden ca. 500 m vest for Sagelvas utløp. Det etableres 1300 m kabel og ca. 5000 m 22 kV kraftlinje for tilknytning til eksisterende linje nord for Sjonfjellet. Anlegget bygges veiløst. Ved adkomsttunnelen må det bygges et kaianlegg og det må etableres en rigg. Det er planlagt slipping av minstevannføring med 0,3 m³/s på dagtid om sommeren. På natta om sommeren og resten av året er det ikke planlagt minstevannføring.

Det vil bli tatt ut ca. 20.000 m³ med masser i forbindelse med sprengning av tunnel og boring av sjakt. Massene deponeres i Ranfjorden umiddelbart utenfor utløpet av adkomst/utløpstunnelen.

Denne uttalelsen er gjort i nært samarbeid med *Norsk Ornitologisk Forening avd. Nordland, Naturvernforbundet i Nordland, Rana Turistforening og Rana JFF*. Søknad og miljørapport er gjennomgått og organisasjonens synspunkt er sentralt i uttalelsen.

Kraftbehovet i Nordland

Nordland produserer årlig 15,9 TWh elektrisk kraft (98 % vannkraft) – tilsvarende strømforbruket til om lag 900 000 norske husholdninger. Et kraftoverskudd på 40 prosent og en begrenset kapasitet i overføringslinjene medfører en situasjon der en storstilt kraftutbygging bidrar til å øke kraftoverskuddet ytterligere. Flere av FNF Nordlands medlemsorganisasjoner registrerer med bekymring det store omfanget av utbygginger og planer om småkraftverk i Nordland. Bekymringen baserer seg på hvorfor Nordland stadig skal miste inngrepsfri natur, biologisk mangfold og jakt, fiske- og friluftslivsområder for ny kraftproduksjon. FNF Nordland etterspør hvordan en økt kraftproduksjon vil ha for klimagassutslipp lokalt og globalt, og i hvilken grad et økende kraftoverskudd er et klimabidrag. Som ansvarlig myndighet er det viktig at NVE stiller krav til utredninger som omhandler klimagevinsten når store og viktige natur- og friluftslivsområder planlegges for produksjon av vindkraft.

FNF Nordland understreker at vi ikke stiller oss negativ til enhver produksjon av fornybar energi, men er opptatt av en mer miljøvennlig kraftproduksjon som i større grad tar høyde for å prioritere tiltak som energieffektivisering- og besparing, og "kortreist kraft". Det finnes et stort potensial for å frigjøre mer miljøvennlig energi fremfor ny kraftproduksjon på bekostning av norsk natur. Ny kraftkrevende industri bør legges til de områdene med størst overskudd, slik at behovet for overføringslinjer reduseres. FNF Nordland ønsker i den sammenheng å vise til rapporten "Krafttak for riktig kraftbruk", utgitt av Naturvernforbundet, NITO og Norsk Industri. Det er ingen hastesak å bygge ut mer kraft og vi har tid til å produsere et godt beslutningsgrunnlag og for en miljøvennlig kraft som er minst mulig konfliktfylt.

Inngrepsfrie naturområder i Norge (INON)

Nordland mistet 701 km² villmarkspregede områder og 978 km² inngrepsfrie naturområder i perioden 1988-2003. ". Kartleggingen for perioden 2004-2008 viser at det fortsatt er stort utbyggingspress da 142 km² inngrepsfrie naturområder og 16,7 km² villmarksprege områder gikk tapt i Nordland.

INON er ikke bare en viktig indikator for hvordan vi har disponert og utnyttet utmarksarealene, men de resterende og sammenhengende inngrepsfrie naturområdene har også en viktig økologisk betydning og danner grunnlag for naturopplevelse. Særlig er inngrepsfrie soner fra fjord til fjell viktige. Utviklingen er udiskutabel og i dag finner vi de store, sammenhengende inngrepsfrie naturområdene stort sett i vernede områder. Det store INON-tapet i Nordland, og Norge for øvrig, skyldes i hovedsak energisektoren og utbygging av mange arealkrevende prosjekter.

Det store INON-tapet er i strid med norsk arealforvaltningspolitikk som har som målsetting at inngrepsfri natur i størst mulig grad skal bevares for framtida. FNF Nordland etterlyser større vilje til å satse på tiltak som energieffektivisering, energibesparing og energiomlegging. Slik at også våre

etterkommere kan oppleve norsk, vill natur og forvalte denne på en bærekraftig måte. Norge har en rekke forpliktelser i forhold til natur, biologisk mangfold og landskap.

Det omsøkte tiltaket planlegges i et område uten inngrep fra før med sammenhengende inngrepsfrihet fra fjord til fjell. Det er regulert inntaksdam og berørt elvestrekning som vil medføre INON-bortfall. Tiltaket vil gi bortfall av 4 km² INON sone 1 og 0,6 km² i sone 2. I tillegg vil 8,1 km² INON sone 1 endres til sone 2.

Konfliktpotensialet med INON er størst når et inngrep berører (kilde: Direktoratet for Naturforvaltning):

- store, sammenhengende inngrepsfrie områder, der en del også utgjør villmarkspregede områder
- inngrepsfrie områder som går ubrutt fra fjord til fjell
- inngrepsfrie områder i regioner med lite rest-INON

Kartutsnittene over INON-situasjonen viser tydelig hvordan dette inngrepet vil gjøre et kraftig innhugg i INON-sone 1 i området Laupen og langs Ranfjorden. På grunn av tidligere kraftutbygginger har Rana kommune mistet store arealer med inngrepsfri natur. De gjenværende INON-områdene bør derfor skånes mot inngrep slik at disse områdene, landskapsverdiene og økosystemene, ivaretas for fremtiden. Det bør i det minste tas hensyn til at Rana allerede er en vesentlig bidragsyter til fornybar energiproduksjon. I henhold til retningslinjene for den regionale planen for småkraftverk i Nordland skal man være restriktive med å tillate utbygging i kommuner med lite INON-areal igjen. FNF Nordlands kontaktnettverk i areal- og inngrepssaker i Rana er av den formening at det er nådd en grense for hvor mye bortfall av INON og andre miljømål de skal finne seg i slik situasjonen er i dag.

Friluftsliv

Elva er et viktig landskapselement og særlig fossen i Sagelva som er godt synlig fra fjorden og for befolkningen i Bardal. Kløfta fra 380 moh beskrives som et dramatisk landskapselement. Elva er også et svært viktig landskapselement for friluftslivsutøvere. Kraftlinja vil ha en dominerende effekt på det åpne fjellandskapet og ha negativ effekt på friluftslivsutøvere. Som det kommer frem i rapporten er konfliktgraden med friluftslivsutøvelse i selve prosjektområdet av beskjedent omfang, men redusert vannføring og fossefall vil ha negative konsekvenser for naturopplevelse og friluftslivsutøvelse i fjorden og omkringliggende områder (fjellområdene rundt Bardal) der fossen er godt synlig og fremstår som et viktig landskapselement.

Det finnes mye dokumentasjon og erfaringer som tilsier at det er store samfunnsmessige gevinster å hente ved å ivareta naturområder og viktige landskapselementer, særlig i et folkehelseperspektiv. Muligheten til å oppleve stillhet og naturopplevelse gir rekreasjon, bedre helse og avkobling fra en ellers stressende hverdag. Vi har et ansvar både for dagens brukere og for å sikre kommende generasjoners rett til å oppleve stillhet i norsk natur.

Biologisk mangfold

All energiproduksjon vil ha negative konsekvenser for natur og miljø. Arealinngrep og nedbygging eller oppsplitting av arters leveområder er den største trusselen mot biologisk mangfold. Det omsøkte tiltaket vil ha konsekvenser for livet langs elva og kollisjonsrisiko (kraftledningen) for fugl tilknyttet dette miljøet/området.

Det kommer ikke frem av undersøkelsene at det finnes spesielt verdifulle naturtyper eller truede vegetasjonstyper i prosjektområdet. Bekkekløfta har et lite omfang arealmessig og er soleksponert og tørkeutsatt. Bekkekløfta var vanskelig å undersøke og undersøkelsene måtte gjøres visuelt. Og fosse- og strykstrekningen fra 300 moh til utløpet i sjøen ble ikke befart. På tross av vurderinger om at det er

et lite potensial for rødlistede arter, vil dette reduserer datagrunnlaget og dette må det tas hensyn til i vurderingene.

Konklusjon

Laupen og Sagelva fremstår som viktige landskapselementer i et inngrepsfritt fjordlandskap som har status som inngrepsfritt fra fjord til fjell. Det omsøkte tiltakets konflikt med INON er uakseptabelt. Det til tross for at anlegges planlegges veiløst, slipp av minstevannsføring og foreslåtte avbøtende tiltak. En reduksjon av naturlig vannføring og en markant foss, kombinert med nødvendige bygg og kraftlinje over et åpent fjellandskap vil etter vårt syn redusere kvalitetene og naturverdiene i stor grad.

Vi mener områdets status som inngrepsfritt fra fjord til fjell må opprettholdes og natur- og opplevelseskvalitetene må være inntakt. Det er viktig å bevare disse viktige landskapselementene og naturverdiene for lokalbefolkning, friluftslivsutøvere, reindrift og kommende generasjoner.

FNF Nordland henstiller med dette at konsesjon for Laupen kraftverk ikke gis.

For FNF Nordland

Erling Solvang
Arbeidsutvalgsleder

Gisle Sæterhaug
Koordinator arealforvaltning

Kopi til

Rana kommune
Nordland fylkeskommune, Folkehelse
Nordland fylkeskommune, Plan og Miljø
Fylkesmannen i Nordland, Miljøvern avdelingen
Friluftslivets Fellesorganisasjon
Sametinget
Reindrifftsforvaltningen i Nordland

